

varjati z njimi, sem se naučil njihovega narečja. Eden najpomembnejših elementov je, da si raziskovalec pridobi njihovo zaupanje. Sam sem imel srečo, da sem med okupacijo skupaj z Romi živel v ilegali. V nekem gozdu, kjer smo se sestali, smo naredili krvno prisego. Eden od njih je v štor drevesa zabil sekiro, nato pa smo vsi položili prste na uho sekire. Tako sem bil lahko popolnoma prepričan, da me ta skupina ne bo nikoli izdala. Kasneje sva z ženo s kolesi šla v njihovo vas, z njimi sem preživel večere v gostilni, bil sem na njihovem dvorišču, ko so pripeljali koruzo... Nikoli pa nisem hodil o njih spraševat na urad. Tja pa sem šel, ko sem jih kritiziral.

Vanek Šiftar (1919–1999)

Le nekaj mesecev zatem, ko smo se članice in mentor študentskega raziskovalnega in akcijskega projekta »Romi na Slovenskem« pomladi srečali z njim, je 8. novembra 1999 v 80. letu starosti umrl dr. Vanek Šiftar, zaslužni profesor Univerze v Mariboru, ugleden slovenski pravnik in eden največjih poznavalcev romske tematike.

Rodil se je 26. maja leta 1919 v Petanjcih. Po končanem študiju na Pravni fakulteti v Ljubljani je služboval na javnem tožilstvu ter na vrhovnem in okrožnem sodišču. Leta 1965 je doktoriral iz družbeno političnih znanosti ter se zaposlil na Višji pravni šoli kot profesor ustavnega in delovnega prava. Predaval je tudi na mariborski Teološki fakulteti in na podiplomskem študiju Univerze v Zagrebu. Poleg tega je bil dvakrat izvoljen za poslanca v Republiški Skupščini in dvakrat za poslanca v jugoslovanski Zvezni Skupščini.

Za Rome se je dr. Šiftar začel zanimati že kot študent, nedvomno tudi zato, ker se je z njimi osebno srečeval v rodnem Prekmurju. V začetku šesdesetih let je sodeloval pri obsežni raziskavi o izolatih Ciganov in kalvinistov v Prekmurju ter leta 1970 samostojno izdal monografijo *Cigani: minulosť v sedanjosti*. Ta tudi po treh desetletjih poleg objav etnologinje Pavle Štrukelj ostaja temeljno delo na področju slovenske romologije. Kot je knjigi na pot zapisal akademik dr. Jože Goričar, je delo polno podatkov in ugotovitev, ki jih je mogoče koristno uporabiti pri socialnem, političnem, vzgojnem, zdravstvenem in kulturno-prosvetnem delu med in z Romi.

O Romih je dr. Šiftar iz različnih zornih kotov (od njihove zgodovine, imen, jezika do problema njihove integracije) razmišljal tudi kasneje. Z referati je sodeloval na strokovnih in znanstvenih srečanjih doma in na tujem, med drugim na štirijezičnem znanstvenem srečanju Jezik in kultura Roma v Sarajevu leta 1986. V uglednih specializiranih revijah pa je objavil vrsto člankov z romsko tematiko. Nazadnje je za stalno razstavo v Pokrajinskem muzeju v Murski Soboti leta 1997

prispeval članek Že dolgo so med nami – a smo še daleč narazen. Leta 1997 je tudi sodeloval na avstrijsko-slovenskem znanstvenem srečanju "Izboljšanje položaja Romov v Srednji in Vzhodni Evropi - izziv za manjšinsko pravo," ki sta ga v Murski Soboti organizirala Inštitut za narodnostna vprašanja in Ljubljanska izpostava Avstrijskega inštituta za Vzhodno in Jugovzhodno Evropo.

Prof.dr. Mladen Tancer je ob 80. letnici tega široko odprtega in razledanega prekmurskega intelektualca zapisal, da je v vsem njegovem preučevanju in raziskovanju romske tematike zaznati tenkočutnost za mnogoplastno problematiko, pristno človeško zavzetost za resnično in trajno razreševanje mnogoterih njihovih težav ter objektivno dialektično kritičnost v odkrivanju in prikazovanju življenjskih razmer in pogojev romske narodnostne skupnosti v Sloveniji. Svoje raziskovalno in strogo znanstveno delo je namreč dr. Šiftar dopolnil z osebnim prizadevanjem pri uveljavljanju konkretnih rešitev za izboljšanje položaja romske skupnosti v Sloveniji in Prekmurju. Med drugim je bil pobudnik za ustanovitev vrtca v romskem naselju Pušča in je pomembno sodeloval pri oblikovanju zakonskih rešitev, ki Romom vsaj v izhodišču zagotavljajo enako obravnavo, kot etnični skupnosti na obrobju družbe pa tudi nekatere posebne pravice. Dr. Vanek Šiftar ima s svojimi prizadevanji in strokovnim ugledom pomembne zasluge, da je pravice Romov priznava in ureja tudi slovenska ustava.

S smrtjo dr. Vaneka Šiftarja smo na Inštitutu za narodnostna vprašanja izgubili dragocenega prijatelja in sodelavca, pri študentskem raziskovalnem projektu pa smo izgubili pomembnega svetovalca in mentorja, ki je bil s svojo dobro voljo, velikanskim znanjem in izkušnjami vedno pripravljen sodelovati.

Tatjana Žnidaršič

Mitja Žagar